

BA **Oilma** **Orasimayti**

17

CON

ПАЙШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

• ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОЛАЛАР ЖАМҒАРМАСИ ҲАФТАЛИГИ •

• Баҳоси эркин нархда •

Сахар. Куннинг чувоғида
илик нурлар билан бирга
майсаларни ўйотгали
бир қизалоқ келар қирга.

Кўкаламда кўринмаган
кўркларни кашф этиб
сахти,
ўйнар қизча яшнаб кетар
майсалар ҳам, пешин
вақти.

Чечакларнинг кўзларида
порлаганда шом ёғдуси,
елдай елар қизалоқнинг
кўйлақларин мовий туси...

Ўйнар қизча, айланади
(гирди зангор дойира)
баҳор унга ҳадя этган
ям-яшил шар пойида.

Икром ИСКАНДАР

УШБУ СОНДА:

Сиддиқ МЎМИН:

**ТИНГЛАШ САНЪАТИНИ
БИЛАСИЗМИ?**

Барно СУЛТОНОВА:

БАХТНИНГ ЭШИГИ ҚАЕРДА?

4-БЕТ

7-БЕТ

ЧЎПОНОТАГА МАРҲАМАТ

Май ойининг охирлари — 28, 29 машҳур фирмаларида
май кунлари мамлакатимизда, тайерланган ўта замонавий,
қадим Самарқанднинг Чўпонота хилма-хил аудио техникалар ва
худудидида йирик халқаро турнир — бошқа совринлар кутмоқда.
1 июн Халқаро болаларни ҳимоя Ушбу халқаро турнир
қилиш кунига бағишлаб Халқаро таъсисчиси ва ташкилотчиси
автопойга турнири бўлиб ўтади. Ўзбекистон Республикаси Болалар
Бу мусобақада Марказий Осиё жамғармаси корхоналари
мамлакатларининг юздан зиёд энг ассоциацияси, ҳомийси
чапдаст автопойгачилари куч жамғарманинг “Чинор” илмий
синашадилар. ишлаб чиқариш бирлашмасидир.
Ғолибларни жаҳоннинг энг

«ЕЧИБ ҚЎЙСАММИКАН?»

Кино бошланишига бироз вақт бор. Кинотеатрнинг сахна чироқлари хали ўчмаган. Тўпланганлардан қайсидир газет ўқиган, қайсидир аланглаб шеригини кидирган... Аммо, сўл томонимда ўтирган бир дўппили киши безовтадай. Унинг ўз ҳамроҳига айтаётганлари қулогимга чалинди: «Дўппимни ечиб қўйсаммикан-а, ноқулай бўлаётибди». Ҳамроҳи, чамаси талаба бўлса керак, елкасини кисиб қўйди.

Ўзбек ўз кийимидан, миллий кийимидан истиҳола

қилди. Бизнинг кийиниш маданиятимиз тараққиётидаги асосий омил истиҳола бўлиб қолаётганини сезаяпсиёми? Бировдан истиҳола қилиш, сўнгра ўша «биров»ларга тақлид истагини туғдиради. Тўғрими? Аёллардан сўрангчи, нима дейишаркан улар? Йўқ, аввал қарангчи, бирортасининг бошида рўмол, оёғида лозими (шаҳар кўчаларида) бормикан? Қараманг-э, номахрам... «Сизнинг хусни-жамолингиз одамни иймондан айиради», дея гўзал

маликаларга таъриф берилади араб эртакларида. Бизда айрим аёлларнинг кийинишиёқ, худо сақласин, гуноҳга чорловчи бўлиб бормоқда.

Ва яна. Шаҳар кўчаларида юрган қайси йигит ўзи дўппилию, дўппили одам учраса кизиксинмайди. Ҳалиги акамининг истиҳола қилганича бор. Алқисса, атрофида ўтирганларнинг аксарияти ажнабий кийимларга бурканган ёшлар эди.

Икром ИСКАНДАР

С. МУСАЕВ сурати

БОЛАНГИЗГА ҚАНДАЙ ЎЙИНЧОҚ

Гўдакликда ўйинчоқларим ичиди мен учун энг қадрдони мўъжазгина машиналар, хусусан юк ташувчи ўйинчоқ — автоуловлар бўлган. Гарчи турли хил хайвонларни акс эттирувчи ўйинчоқларим мўл бўлса ҳам уларга кие боқмасдим. Ўша дамларда улгайиб ҳайдовчилик касбини эгаллаш орзуси дилимга тугилган эди. Тақдир тақозоси туфайли бутунлай бошқа соҳа эгаси бўлдим. Аммо шундай бўлса-да ханузгача серкатнов шаҳарнинг кўчаларида

юрганимда болаликдаги орзуимни энтикиб эслаб қўяман.

Тинчлик ва дўстлик шахри бўлган пойтахтимиздаги ўйинчоқ дўконлари одамлар билан гавжум. Сотувга чиқарилган чиройли қўғирчоқлар жажжи қизалоқларнинг севимли овунчоғи. Сунъий матолардан ишланган турли жониворлар гўдакларда хайвонот оламига, хусусан табиатга нисбатан меҳр уйғотади. Челақ, белкурак, кетмон каби мўъжазгина иш қуроллари эса болаларни

меҳнатсеварлик руҳида тарбиялашга ердан беради. Сал нари юрилса металл ва пластмассадан ясалган автомат, тўппонча, танк, ханжар, қилич каби ўйинчоқларга дуч келиш мумкин. Уларнинг вазифаси барчага аён: ўлдириш, босқинчилик, кўрқитиш ва ҳоказо. Қизиги шундаки, кўпчилик харидорлар ана шу ўйинчоқларни болалар учун энг яхши совға деб ҳеч иккиланмай сотиб олишади. Хўш тинчликсевар халқимизнинг фарзандлари учун шундай

Етти кун

КАТТАЛАРГА САБОҚ

Самарқанднинг Боғишамол тумани болалар боғчаларида жузжуқларга давлат тили билан биргаликда инглиз тилидан ҳам сабоқ берилаяпти. Айни вақтда болалар ўзаро муносабат ва муомала маданиятини ўрганишга ҳам қўмит қилишмоқда.

ИРВАДОНДА ТҮЙ БЎЛДИ

Яқинда Наманганнинг Ирвадон қишлоғида тўй бўлди. Қишлоқнинг 10 нафар ўғли чўпон қилинди. Бу болаларнинг тўйини Ирвадон қишлоқ фаоллари ўтказиб беришди.

“ШАБАДА”ТА БОРСАНГИЗ

Пахтакор туманининг “Самарқанд” давлат хўжалиги катта йўлдан 3-4 чақирим нарида. Яқиндан бошлаб хўжалик марказидан то катта йўлга — “Шабада” бекатиғача от арава қатнай бошлади. Арава 10 кишига мўлжалланган. Нархи ҳам қулай, атиги 100 сўм. Муҳими хўжаликда яшовчи фуқаролар автоулов сўраб турли ташкилотлар бўғасига бош уриш мажбуриятидан қўтилишди.

СИЗДАН ҲАРАКАТ...

Шерободлик ўқитувчи Бўри Раҳимов халқ таълими бўлими ҳомийлигида кичик хайвонот боғи ташкил этганди. Тушаётган дурустгина фойда эса турли хайрли тadbирлар ўтказишга ва балиқ урчиладиган кичик ерданчи хўжалик ташкил этишга сарфланаяпти.

ўйинчоқлар зарурми?

Аммо тинчликсевар халқнинг химоячиси ҳам жасур ва ўқувли бўлиши керак. Токи ватан химоясига отланган ёшларимиз кўлга қурол олганларида унинг нималигини билонмай довдираб қолишмасин. Қадимда ҳам узокни кўра билган ота-боболаримиз оила, юрт осойишталиги учун ўз фарзандларига жанг қилиш сирларини, отминини, қиличбозлик, камондан отиш

санъатини пухта ўргатишар эди.

Инсоннинг хулқ-атвори гўдакликдан шакллана боради. Гайринсонийлик муҳотида тарбияланган бола руҳида ёвузлик ниҳоли ниш уриши турган гап. Фарзандларимизнинг баркамол инсон бўлиб етишишлари учун тарбиянинг биз юқорида тилга олган соҳасига қандай ёндошмоқ зарур. Бу масала ечимини газетхонлар муҳокамасига қолдирган маъқул.

Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ

Ҳалим САИДОВ сурати.

Наманган шаҳрида 26 апрел куни шу мавзуда республика семинари бўлиб ўтди

1
Наманганнинг таърифи етти иқлимга кетган. Унинг ҳалқи эса ўзининг гўзал феъл-атвори билан ҳамиша кўпчилиكنи мафтун этиб келган. Наманганликлар азали меҳмондўст, ширинсухан, меҳрибон ва андишали бўлганлар. Том маънодаги Шарқона одоб ва ахлоқ Наманган халқига хосдир. Биз сизга ҳикоя қилмоқчи бўлган тадбирнинг моҳияти ҳам бу халқнинг қалби нечоғли дилбар эканлигидан далолатдир.

Апрель ойининг йигирма олтинчи куни Наманган шаҳрида кўпчилиكنинг қалбини меҳру мурувватга йўллаган ажойиб анжуман бўлиб ўтди. Уни Ўзбекистон Республикаси Болалар жамғармаси Наманган вилояти бўлими ташаббуси билан Наманган вилояти ҳокимияти, халқ демократик партияси вилоят кенгаши ҳамкорликда уюштиришди. «Менинг уйим — чирогим менинг» деб номланган Республика семинарига Ватанимизнинг барча вилоятларидан вакиллар ташиф буюришди. Халқ демократик партияси вилоят кенгаши мажлислар залига Республика Болалар жамғармаси раҳбарлари ва ходимлари, вилоят ҳамда туманларнинг ҳокимиятлари, халқ таълими, соғлиқни сақлаш, «Соғлом авлод учун» жамғармаси, партия ташкилотли вакиллари, шунингдек, ҳомий ташкилотларнинг раҳбарлари йиғилишди.

2
Етимлик нима эканлигини кўпчилик билса керак. Ота-онасидан эрта жудо бўлган норасида гўдаклар етимликни жисман ҳис этсалар-да, уни қалбан тан олмайдилар. Уларнинг мурғак қалблари кимнингдир меҳрибонлик, ғамхўрлик қилишини интизорлик билан кутади, улар одамларнинг кўзларига нажот истаб боқадилар.

Она Шарқимизда азал-азалдан етимхоналар бўлмаган, ота-онасидан барвақт жудо бўлган болаларни қариндошлари, қўни-қўшнилари тарбия қилган. Ҳатто етимш йилдан зиедрок давом этган маънавий ва моддий асорат, тўғрироғи, биз учун бегона турмуш тарзини сунъий жорий этиш даврида ҳам халқимиз етимхоналари қариялар уйларини ўзига сингдирилмади, уларга ўрғанолмади. Бу биз хоҳлаймизми-йўқми, азиз миллатимизнинг улук қалбидан, дилбар маънавияти ва таърифсиз андишалигидан далолат беради. Кимларгадир балиндларвоз туюлса ҳам айтишни жоиз топдик-ки, илло бизлар халқимизнинг бу буюқ фазилати билан ҳар қанча фахрлансак оз.

Бир пайтлар фарзандлари Ўрусияга кетиб, елғиз қолган фарғоналик онахон билан суҳбатлашиб қолгандик. У кўзларидан еш сизиб, шундай деганди: — Сизнинг халқингиз ҳеч қачон хор бўлмайди, чунки сизлар ота-онангизни асло мушкул аҳволда ташлаб кетмайсизлар. Мен сизларни шунинг учун ҳам яхши кўраман!.. — Бу ўзга миллат вакилининг эътирофи.

Биз онахонга далда бериш учун

халқимиз ҳатто ўзгаларнинг ота-онасини ҳам ёмон аҳволда ташлаб қўймаслигини айтгандик. Зеро ота-онасини ва ҳатто мусофирларни чорасиз қўймайдиган халқ болаларини ҳам ҳеч қачон кўчада қолдирилмайди.

Энди масаланинг иккинчи томони бор: ўша сунъий тикиштириш даврида етим қолган ўзга миллат болалари билан бирга ўзбекларнинг фарзандлари ҳам баъзан етимхоналарга топширилди. Лекин етимхоналарда ўсган бу болаларнинг кўпчилиги маънан қашшоқ, жиноят кўчаларига осонгина кириб кетаверадиган ва ҳатто бундайн ишларга малакали бўлиб етишишарди. Натижада еш авлод орасида маънавий носоглом гуруҳлар кўпая бошлади. Аслида ҳам ўзбекона нурли оила бағрига не етсин. Оила болаларнинг қалбига том маънодаги инсоний меҳрни сингдириши айни ҳақиқат эмасми!..

Инсон руҳиятининг, тарбиясининг биз юқорида эслатган нозик жиҳатларини Болалар жамғармасининг Наманган

Биз билан суҳбатда Болалар жамғармаси вилоят бўлими катта мутахассиси Воҳиджон Мамажонов, уй хизмати инспекторлари Фазлиддин Мадаминоф, Мухаммаджон Мадаминофлар ҳам қилаётган ишларининг нечоғли савобли эканлиги тўғрисида тўлкинланиб гапирдилар. Оилагаги тарбиянинг афзалликлари борасида ўз тажрибаларига суяниб фикр билдирдилар.

Семинарни Наманган вилояти ҳокимининг ўринбосари Дилшодахон Дадажонова очди. У вилоятда бу борада қилинган ишлар тўғрисида тўхталди. Шундан сўнг сўз Ўзбекистон Республикаси Болалар жамғармаси раисаси И. Юсуповага берилди. У киши ҳукуматимизнинг етим болаларга қилаётган ғамхўрликлари, бу ишда Болалар жамғармаси кўмакдош бўлаётгани ҳақида гапириб, жумладан шундай деди:

— Аслида ҳам бу ташаббус наманганликлардан чиқиши керак эди. Чунки Наманган халқи жуда бағри кенг,

Семинар қатнашчилари кўннинг иккинчи ярмида Наманганнинг маданий масканларини тамоша қилдилар. Тўқин дастурхон устида суҳбатларини давом эттирдилар. Улар Болалар жамғармасига астойдил кўмак бериб келаётган ва меҳмонларга дастурхон езган Наманган аборли шойи тўқималар ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоасига ҳамда унинг раҳбари Ҳакимжон Халиловга миннатдорчилик билдирдилар. Биз ҳам Ҳакимжон акадек етим-есирларнинг бошини силовчи серхммат кишиларнинг кўпайишини Оллоҳдан тилаб қоламиз. Илло Ватанимизнинг эртанги қунини бу кунги болалар яратишади. «Нима эксанг — шуни ўрасан» — дейдилар-ку ахир!.. Меҳр эса кўзда, бунақа меҳр-мурувват улашувчи анжуманлар тез-тез бўлиб туриши керак. Бу фикрни кўпчилик семинар қатнашчилари эътироф этиб қайтдилар...

Наби ЖАЛОЛИДДИН

МЕНИНГ УЙИМ — ЧИРОГИМ МЕНИНГ

вилоят бўлими ходимлари ўз вақтида илбат етишди. Бўлим раиси, болажон аёл Наталья Александровна Рязанцева бошлиқ гуруҳ кишилари «Етим ва ота-она қаровисиз қолган болалар учун уй хизматини ташкил этиш тўғрисида»ги дастур лойиҳасини ишлаб чиқишди. Уни «Менинг уйим — чирогим менинг» дея номлашди. Дастурни тайёрлашда Наманган Давлат дорилфунуни профессори, педагогика фанлари доктори А. К. Минаваров ва у киши бошчилик қилаётган кафедра олимларининг хизматлари катта бўлди. Бу фидойи кишилар бир неча ўнлаб хонадонларга худди мана шу дастур юзасидан тажрибалар ўтказишди. Етим қолган болаларни ўз уйларида еки яқин қариндошлариникида, маҳаллаларнинг иштирокида тарбиялашнинг афзалликларини кузатишди. 7-10 хонадонга биттадан маош олиб ишловчи уй хизмати инспекторларини бириктириб қўйишди. Улар ҳомий ташкилотларнинг ҳимматлари билан етимларнинг е-б-чишларидан хабардор бўлиб туришди. Натижа эса ёмон бўлмади, кўпчиликка ибрат қилса арзғулик тажрибалар вужудга келди.

— Мен болажон ўзбек халқининг бу тажрибамизни қўллаб-қувватлашига ишонардим, — деди ҳаяжонланиб Наталья Александровна, — ўйлаганимдан ҳам зиёда бўлиб чиқди. Маҳаллаларнинг фаоллари, шаҳримиздаги кўплаб қорхоналар бизга кўмак беришмоқда.

меҳрибон ва оқибатли халқ. Наталья Александровна бошлиқ кишиларнинг бу ташаббусини кўпчиликка ибрат қилса арзийди ва албатта шундай бўлиши керак ҳам.

Инқилоб опа Юсупова ўз сўзини яқунлаб, айрим ҳомий ташкилотларнинг раҳбарларига Болалар жамғармасининг «Фахрий ерликларини» топширди. Ота-онаси вафот этган тўрт набирасини елғиз ўзи боқиб, тарбиялаётган Абдуғаффор ота Қодиоров ва етим укаларини тарбия қилаётган еш йигит Илҳомжон Деҳқоновларга қимматбаҳо ғиламлар топширилди.

Семинар музокаралари узок давом этди. Музокараларда сўзга чиққан барча кишилар наманганликларнинг бу ташаббусини қўллаб-қувватладилар. Шу ернинг ўзида айрим қорхоналарнинг раҳбарлари ҳамда баъзи фуқаролар Болалар жамғармаси ҳисобига миллиёнлаб пул ўтказганликларини маълум қилдилар.

Биз Болалар жамғармаси Андижон вилояти бўлимининг раиси Мадаминжон Сойипов билан шу хусусда суҳбатлашдик.

— Ха, наманганликларга ҳавас қилса арзийди, — дея эътироф этди М. Сойипов. — Қанийди ҳамма жойларда шунақа фидойи кишилар, олийҳиммат ҳомийлар кўпроқ бўлса... Турган гап — бу ташаббусни барча вилоятларда жорий этиш керак. Эҳтимом марказий кенгаш ҳам тузилса сўз бўлармиди, ишни яхшироқ юргизиш учун дейман-да...

Ё Ҳўжамбердиев сурати.

ЖУРТИ ХАМОЛИНИНГIZНИ СИЗЛАЙСИЗМИ?

Йўлим тушиб, Бахт шаҳридаги қорхоналарнинг бирида ижодий сафарда бўлдим. Раҳбарлар Аҳмаджон деган йигитни жамоада илгор ишчи, ешлар ўртасида одоб-ахлоқи билан намуна бўлаётган ходим сифатида тилга олишди. У билан танишдим, суҳбатлашдим. Ен дафтарим битиклар билан тўлди. Суҳбат сўнггида Аҳмаджон:

— Меҳмон, уйга ўтамиз. Баҳонада бир пиела чой ичиб кетинг, — дея таклиф қилди. Бажонидил рози бўлдим.

Уй қорхонадан унча узок эмас экан. Бизни либоси ўзига ярашган, ешгина жувон қаршилади. Аҳмаджон билан Дилнозахонларнинг — тўйлари яқиндагина бўлган экан. Дилнозахон чойнак, сочиқ олиб чиқди, қўл ювдирди. Уй бекасининг шарқона лутфидан, одобидан мамнун бўлдим.

Мўъжазгина хонага кириб, кўрпачага жойлашдик. Дастурхон ейилиб, стол устига у-бу нарсас келтирилди. Дастурхонда ҳамма нарсас ўз жойида, ўз меъериди. Ўша кун Аҳмаджонларникида

узок ўтирдик, қақчақлашдик. Оилагаги ўзаро тотувлик, самимийликдан мамнун бўлдим. Шу билан бирга бир нарсасга эътибор бердим: «эр-хотин бир-бирини «сиз»лаб гаплашишар экан. Ўйланиб қолдим: «эрнинг хотинини ҳурматлаши, қадрлаши «сиз»лашига боғлиқми? «Сен» деб гапириб ҳам ҳурматлаш мумкин эмасми?

Аксарият шаҳар жойларда бўлганлиқда оилага эрлар хотинларини «сиз»лашини кузатганман. Гўе шаҳарларда бу «мода»га айланиб

қолгандай, назаримда. Бироқ, фикримча турмуш ўртоғини «сен»лаб гапирган мақсадга мувофиқдай. Бундай муомалада самимийлик, тўғри сўзлик бўлади. Эр хотинини «сиз»лаб гапирса-да, қалбида ийлиқлик, самимийлик, муҳаббат бўлмаса, бундай «маданият»дан нима наф? Эр хотинини «сен»лаб сўзласин-у, ҳурмат қилсин, оилага садоқатли бўлсин. Ҳурмат-эътибор самимий мулоқотдан, бир-бирини тўғри тушунишдан, ишончдан тугилади.

Бу сатрлар билан ҳар бир эркак хотинини «сен»лаб гапирини шарт деган хулосага келиш ниятим йўқ. Оилагаги ўзаро муомалани эр-хотин ўзлари белгилашга тўла ҳақлидирлар. Мен фақат ўз нуқтаи назаримни билдирдим, холос.

Абдураззоқ БУРЛИЕВ,
Сирдарё тумани

ЛУҚМАИ ХАЛОЛ ВА ТУЖЖОРЛИК

Аллоҳ таоло Қуръони Каримда ҳалол ва ҳаромга оид 500 та оят назил қилган. Ҳадиси Қудсий ва ҳадиси Шарифларда ҳам бу ҳусусда қанчадан-қанча хитоб ва пандунасиҳатлар келтирилади. Мусулмонларга ўз шахсий ҳаётида ва кишилараро муносабат-муомалат асосида албатта адо этиш буюрилган ҳамда таъкидлаб қайтарилган ҳалол билан ҳаром меъёри (бу меъёр ҳар бир мусулмон учун ҳам амалий ҳулқ-атвор намунаси, ҳам амал дастури, ҳам ўзи ва ўзгалар ҳулқ-автори, қилиғини ахлоқан баҳолаш мезони тарзида фаолият кўрсатиши мумкин) шариатда янада муфассаллаштирилган. Айни меъёrlар негизда юзага чиқадиган амаллар фарз, вожиб, суннат, мустаҳаб, муҳоҳ, ҳаром, макруҳ, мустақраҳ сингари гуруҳларга ажратилади, уларнинг умумий миқдори 900 тадан зиёддир.

Ислом таълимотининг бу амалларида асосан ҳақиқий дин ҳамда инсон ақли, жони, насли, моли муҳофаза қилинади. Масалан, Пайгамбаримиз (С. А. В.)нинг Ҳадиси шариатларида: «Мусулмонга мусулмоннинг уч нарсаси ҳаром: иззати, қони, моли», — дея марҳамат қилинади. «Ҳар бир подшоҳнинг, — дейилади яна унда — ўз чегараси бордин. Аллоҳнинг ердаги чегараси унинг ҳаром қилган нарсаларидир». Бирок бу чегара фақат икки ҳолатдагина вақтинча бузилиши мумкин. Биринчиси ҳозир табиб тавсияси билан мусулмон киши баъзи ҳаром қилинган нарсалардан дори учун тановвул қилиши мумкин. Иккинчиси эса очлик, дармонсизлик туфайли ўлим хавфи туғилганда ноиложликдан ўз ҳаётини сақлаб қолишга етгулик миқдорда ўзга озиқ бўлмаган тақдирдагина ҳаром нарсалардан ейишга изн берилади. Даридан фориғ бўлгач ва ўлиш хавфи ўтгач, мўмин кишига мақкур нарсаларни тановвул қилиш яна ҳаром бўлиб қолаверади.

Ҳозирги кунда талай мусулмонлар тоат-ибодатни вақтида адо этадилару аммо халқумларидан ўтаётган ва ошқозонларига тушаётган луқманинг ҳалол еки ҳаромлигига эътибор бермайдилар. Ваҳоланки, ҳаром луқма тоат-ибодатни зое кетказида. Бу тоифа мусулмлар Расули Акрам (С. А. В.)нинг:

«Ибодат ўн хисса, тўққизи ҳалол ризқ излашдир», — дея марҳамат қилганларидан беҳабар қўринадилар.

Мамакатимизда бозор муносабатларини қарор топтириш ниятида иш билармонликка, тадбиркорликка, жумладан тижоратга кенг йўл очилди. Мақсад аён: ҳужалигимизнинг барча тармоқларида рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш билан жаҳон бозоридан тегишли ўрин ола билиш ва хориж билан ҳар томонлама алоқаларни, жумладан савдо-сотиқ алоқаларини ривожлантириш, бозорни харидорғир молларга тўйинтириш, қисқаси, халқимизнинг маданий ва фаровон турмуш кечири бошлашига эришиш. Қўриниб турибдики, бунда мамлакат ва халқ манфаатлари биринчи ўринда.

Таассуфлар бўлсинки, маълум сабабларга кўра, кишиларимизнинг катта бир қисми тадбиркорлик ва иш-билармонликни елгиз олибсотарлик, чайқовчилик деб фаҳмлаб, қай йўл билан бўлса бўлсин, шахсан жараҳ-жараҳ пул топишга, шахсий мол-дунё тўплашга, шохона қошоналар бунёд этишга енг шимариб киришиб кетдилар. Ваҳоланки, тижоратчилик, савдогарчилик жуда қадимий касблардан. Тарихнинг кўҳна қатламларини титқилаб ўтирмай, бевосита исломнинг майдонга келиш даври ахволини олиб кўрайлик. Чунончи, Пайгамбаримиз (С. А. В.) ўзларига пайгамбарлик ваҳйиси тушқунга қадар — 40 ешга киргунларигача, ҳулафои рошидийнлардан Ҳазрати Абу Бакр Сиддиқ, Ҳазрати Умар Форук, Ҳазрати Усмон Зуннурайнлар (Аллоҳ рози бўлсин бу зотлардан) халифалик масканига мингунларича тижорат билан шугулланганлар. Улар ўзларининг савдогарлик, тижоратчилик фаолиятларида асрлар синовида ўтиб таркиб топган бутун бир қонун-қоидалар тизими ривож қилиб иш юритганлар. Ҳар бир мўмин тужжор, савдогар ўзининг хайрбахш фаолиятида ана шу қонун-қоидаларга риоя қилган тақдирдагина унинг топгани она сутидек ҳалол бўлади. Савдо-сотиқда, тижоратда кўзбўймачилик қилиш, харидорларни турли йўллар билан

алдаш, уларнинг ҳаққига хиёнат этиш, эҳтикор қилиш, яъни турли йўсинда нарх-навоми сунъий равишда кўтаришга интилиш «бугдой кўрсатиб, арпа сотиш» каби бадкирдикорлар Аллоҳ таоло олдида гуноҳи азим ва мусулмончилик талабларига тамомла зид ҳисобланади. Масалан, мусулмончиликда исталган нархни тегишли баҳосидан икки баравар қимматга сотиш, шаҳарга келтирилаётган молни кейинчалик қимматга пуллаш учун йўл устида сотиб олиш, харидорни ҳув тушириш учун мол баҳосини асидан баланд кўтариб айтиш каби йўллар билан топишган мол-дунёю пул-ақча ҳаром ҳисобланади.

Ўткинчи, елгон дунё бозорига қизиқиб кетиб, охират бозорини барбод этаётган

кимсалар ўзларининг ҳаром-ҳарий йўл билан топган бойликларини ҳасўслаш учун эл-юрт, халққа эҳсону хайриялар улашиб, катта-катта маъракалар ўтказиб, ном чиқариш пайида бўладилар кўпинча. Улар билмайдиларки, ҳаромдан келгани садақа қилган еки уни Аллоҳ йўлида харжлаган кимса кийим-бошини нажас билан тозалашга уринган аҳмоққа ўхшайди. Хуллас, номашру (гайришаърий, гайрикунуний, гайрияхлоқий) йўл билан топишган мол-дунё учун мабодо бу дунёда бўлмаса, охиратда муқаррар тарзда жавоб берилади, дузаҳ азобларига дучор қилинади. Чунончи, Ҳадиси Қудсийда Тангри таоло бандаларини қуйидагича огохлантиради: «Эй одам фарзанди, агар сенга бойлик келаётганини сесанг, билгилки, азоб-уқубат ва жазоси нақд гуноҳ келаётир». «Бойликнинг энг яхшиси, — дея марҳамат қиладилар Сарвари олам Муҳаммад Мустафо (С. А. В.) — дил тўқлиги (бетамалиги)дир. Доноликнинг боши Аллоҳдан кўркувдир. Бойлик дузаҳ ўтидан иборат баданга тайёрланаган дазмолидир».

Содиқ АЛИМОВ,
Тошкент

Содиқ МАҲКАМОВ сурати

Азиз газетхон дўстим!

Аввало яхши ният билан ушбу сатрларни ўқиб бошлаганингиз учун Сизга минг раҳмат! Чунки ўқиб ҳам тинглашнинг бир кўриниши бўлиб, киши бу меҳнат орқали кўп улуг зотлар суҳбатидан баҳраманд бўлади. Зеро, тинглаш ҳам кишидан сабр-қаноатни, ҷидда-бардошни талаб этади: «Бир кун қадимги юнон файласуфи Арастуниг олдида жуда ҳам серган еш йигит келиб, унга нотиклиқ санъатини ўргатишни илтимос қилибди. У дабдабали сўзларни изҳор этгандан сўнг Арастудан ўқиб учун қанча ҳақ тўлашни сўрабди:

— Сендан бошқаларга қараганда икки баробар кўпроқ ҳақ олинади, — қовоғини солиб жавоб берибди файласуф.

— Нима учун? — ҳайрон бўлибди йигит.

— Чунки сен билан икки баробар ишлаган тўғри келади: сенга сўзлашни ўргатишдан аввал жим туришни ўргатишим лозим...»

Ҳа, эшитиш қобилияти туфайлигина инсонда тил, нутқ пайдо бўлади — қулоғидан кирган товуш, сўз, гап ва иборалар оғиздан чиқади. Шунинг учун ҳам донишманд халқимиз «Сув онаси — будоқ, сўз онаси — қулоқ» деб бежиз айтмаган ва болалар қулоғига айтадиган гапни онада ишона пайдо бўлган чоғданок бошлаш лозимлигини уқитган. Шунинг учун қадимдан ҳомилдор аёлларга завқли қўшиқлар, рамзли, таъсирчан сўзлардан ташкил тошган латифалар, ҳикматлар айтилган, она табиатиға, руҳий ҳолатига қараб хатти-ҳаракат қилинган.

«Оила ва жамият» ҳафтаномасининг 1992 йил май ойида (21-сон 1-саноҳа) «Ларисанинг мулло ўли» сарлавҳали суратли мақола эълон қилинди. Унда москвалик Лариса исми рус кизи Абдужабборхон деган қашқадарелик йигитга турмушга чиқишдан олдин бутун қонуниятлари ила ислом динини қабул қилганиги, намоз ўқиб, рўза тутишгани, энг муҳими, оилада дунёга келган тўнғич ўғиллари — Темурхонга алла эмас; келин-куев навбатма-навбат Қуръон ўқиб ўқатганлари ҳақида батафсил маълумот берилган. Натигада Темурхоннинг биринчи айтган сўзи «она» эмас, «Аллоҳ» бўлган ва бола саккизи оғилгиди: «Ла илаҳа иллоллоҳ» деган. Умуман, бошқа болаларга нисбатан тили эрта чиққан. Бир ешга тўлганда эса «Қалимаи тойиба» билан, «Қалимаи шаҳодат» ни тўқлиқ айтган. Бир ярим ешда «Ихлос» сурасини ед билан ва икки ярим ешга етганида эса Юсуф қичиқ сурани ед билан ва Тошкентдаги Мирзо ʻОсман жомеъ масжидида бўлиб ўтган еш қорилар мусобақасида Қуръон

ТИНГЛАШ САНЪАТИНИ БИЛАСИЗМИ?

сураларини қироат билан ўқиб, ҳаммани хайратга солган. Бунгача эса Қашқадарё вилояти бўйича 1-ўринни олиб улгурган экан.

Диққат-эътибор қўнғилимизнинг ягона дарчаси бўлиб, ешимиздан қатъий назар онгимиздаги бор нарсаларнинг барчаси сўзсиз шу дарча орқали ўтади.

«Сўрамоқ» сўзининг ўзаги «сўр» бўлиб, инсон сўраган гапни қулоғи орқали «сўради». Шу зайл унинг фикри, сўз бойлиги ортиб, нутқи раволашади — яхши суҳбатдошга айланади. Шунинг учун ҳам: «Агар сиз яхши суҳбатдош бўлишга интилингиз, аввало яхши тинловчи бўлинг. Шундай саволлар берингки, гаплашаётган кишининг бажонидил жавоб қайтарсин... Эсингизда бўлсин, суҳбатдошнингизни сиз ва сизнинг ишларингиздан кўра ўзи тўғрисидаги фикр, ўз хоҳишлари ва муаммолари кўпроқ қизиқтиради...» (Дейл Карнеги).

Шунинг учун ҳам донишманд халқимиз «Сўзлаганга божма, сўзлаганга бок», — деб бежиз айтмаган. Лекин тинглаш ҳам ҳар хил бўлади. Баъзи бировлар ҳар қандай гапни, ҳар қандай куй-қўшиқни индамай эшитиб ўтираверади, оҳанглар, сўз маънолари юрагига етиб бормайди. Бошқа биров эса на йеки дўмбранинг не дея бўзлаётганини, суҳбатдошнинг унга нима демоқчи бўлаётганини тезда тушунади. Чунки бундай кишилар суҳбатдошларининг фикрига эътибор билан қараб, уларнинг гапларини жисму жонлари билан тинглайдилар. Шунинг учун ҳам ота-боболаримиз қадимдан суҳбатдошларининг, айниқса, ўзидан катта ендаги кишилар сўзини охиригача одоб сақлаб тинглашни ўзларига одат қилганлар. Тинглаганда ҳам у еқ-бу еққа аланглаб еки ҳардам хаеллик билан эмас, аллоҳга эътибор билан тинглаганлар. Айниқса, катталар томонидан берилган даъно, танбеҳни сукут сақлаб эшитганлар:

Кини айбиг деса ҳам урмагилки, ул эрур кўту,

Чу кўзгу тийра бўлди ўзга айбиг зоҳир айларму.

(Алишер НАВОЙИ)

Яъни сенга кўзгулик қилиб, айбигни айтмаган кишига гап қайтармагилки, даминдан кўзгу хира тортса, айбигни бошқа кўрсатмай қўяди. Зеро, «Андишани илгари тутмоқ ҳам бир нав қароматдур. Ҳеч сўзни эшитишдан дилтанг бўлмагил. Ул сўз ишинга хоҳ ярасун, хоҳ ярамасун, уни эшитгил, то юзингга сўз эшини беқланмасун...» («Қобуснома»дан).

Яхши тинловчи бўлиш орқали инсон ўзига алоқадор бўлмаган сўздан ҳам наф олшиши мумкин. «Ақлни беққилан ўрган дейдагилар-ку, ахир. Шу маънода яхши суҳбатдош бўлишни истаган киши нафақат одамларнинг гапни, балки бутун борлиқни, бутун маъжудотни тинглай билиши лозим.

Тинглаб бўлмайдиган гапларнинг аввалда Ҳаққа, Яратганга бўлиб келтириб айтиладиган қуфрон ва ғийбат гаплар туради. Мабодо шундай гаплар қулоққа чалиниб қолгудай бўлса, ғийбатчини инкор қилиб, мавзун бошқа еққа буриш билангина гуноҳдан қутулиб қолиш мумкин. Пайгамбаримиз Муҳаммад алайҳиссаломдан ривоят қилинган ҳадисда Кининг хузурида мўмин киши хорланса-ю, қотир бўла туриб ҳимоя қилмаса, Аллоҳ таоло уни қиёматда халойиқ хузурида ҳўрлайди», аксинча. «Кимки мўмин кишини мунофиқ айболовдан ҳимоя қилса, қиёмат куни Аллоҳ унинг тўштиги дузаҳ оташидан ҳимоя қиладиган фаришта юборади», дейилган.

Хуллас, тинглаш ҳам сўзлашдан кам баҳолабмайдиган меҳнат бўлиб, унинг қонун-қоидаларига амал қилсангиз, яхши суҳбатдош бўлишнинг биринчи ва энг муҳим шартига амал қилган бўласиз.

Сиддиқ МҲМИН,
Фарғона шахри

ОДАМ МИЖОЗИ СОҒЛИҚНИНГ КЎЗГУСИДИР

Табобат тарихидан маълумки, юнон, араб, ҳинд, форс тиббиети ўзаро бир-бирини бойитиб, тўлдириб ривожланган. Уларда тиббиётнинг алифбоси аввало, ҳаво, сув, олов ва ерга эътибор берилган бўлиб, булар инсон танасидаги бирор ҳолат, аъзо тўқимага таққосланган ва «4 хил» деб аталган. Хил, мижоз тушунчаси Шарқ халқлари табобатида бамисоли ҳикмат сифатида сингитиб кетган.

Луқмони ҳақим фикрича баданда хиллар, яъни қон, балғам, сафро мужассам ва улар бир-бирига тенг, ўзаро муносиб бўлса, одам соғлиги яхши бўлади. Агар бу унсурларнинг мувозанати бузилса, хасталик рўй беради. Ҳақимлар, табиблар, унинг «иссиқлиги» эки «совуқлиги» ошиб кетибди, деб шунга қараб даво тайинлаганлар.

Тиля караш, лаблари қизил ва қовжираган, боши оғриб, бетига қон тепиб турган бўлса, «иссиқлиги» ошиб кетган

эки рангсиз томири суст, кўнгил айниб қусишга мойил кишининг «совуқлиги» ошиб кетган дейишади. Шунингдек бадан қуруқ эки ҳў бўлади.

Табиблар беморларнинг мижозини аниқлаб, иссиқлиги ошганда лимон, апельсин, олча; соғуқлиги ошганда майиз, асал, бодом, енгўқ истеъмол қилишни буюрганлар. Совуқ ва қуруқ баданга шафтоли, иссиқ ва ҳў баданга кашич ва ялпиз тавсия этилган.

Баданимиздаги тўқималар ва аъзолар ҳам турли ҳаракат ҳамда намликка эга. Ибн Сино «иссиқ» аъзолар деб аввало, юрак, қон, жигар, ўпка, мушак, талоқ, буйрак, шоҳ томир ва терини, кафтни айтади. Шиллиқ, ички ер, суяк, тоғай, чандир, асабий «совуқ» аъзолар деб атайди. Масалан, оёқ соғуқ, бош эса иссиқ. Шунинг учун ҳам бошимдан соғуқ ўтмасин десанг оёқни иссиқ сақла деган гап бор. Қадимги ҳақимлар «одам мижози

соғлиқни кўзгусидир» деб айтишган. Мижоз кишининг ешита, руҳиятига, еб-ичишига ва ҳатто фаслларга қараб ўзгариб туради.

Ешларда (30 ешгача) ва баловатта етганда (40 ешгача) «иссиқ» ва «совуқ» мижоз устун туради. Кексаларнинг (60 ешдан ошгандан сўнг) аксинча, «қуруқлиги» ва «совуқлиги» ошган бўлади. Бинобарин унинг мижозига соғуқ, иссиқ овқат тўғри келади, сутли таомларни талаб қилади.

Демак, инсоннинг моддий ва руҳий ҳолатини белгилаб турувчи мижоз одам танасининг моддий асосини ташкил этувчи унсурлар хусусиятининг мажмуаси бўлиб, фасл ўзгариши, яшаш учун иқлими бошқа ўлкага бориш, иш шароити ҳам мижозга таъсир қилиши мумкин.

Тўловчи М. АЛИМОВ,
Учқўрғон шаҳар стоматология шифохонаси
муdiri, 1-тоифадаги шифокор

Абдул Ғани ЖУМА сурати

Дераза

ИТЛАР УЧУН... РЕСТОРАН

АҚШнинг Толидо шаҳрида яшовчи бизнесмен Жек ЗАЯЦ иши ҳадеганда юришавермаганидан нолиб юрган бир пайтда, калласига «гениал» фикр келиб қолди. Шаҳарнинг қоқ марказида итлар учун ресторан очди.

Жекнинг айтишича, иши бутунлай юришиб кетганмиш. Ресторан шу даражада машҳур бўлиб кетдики, бутун Огайо штатининг «тўрт оёқли» хўрандалари бу ерга уюр бўлишмоқда. Оддий кунлар ресторанда 100 чоғли, байрам ва дам олиш кунлари эса, 300 дан зиёд ит тушлик қилапти. Кўп итлар ҳатто туғилган кунларини ҳам шу ерда нишонламоқдалар. Рестораннинг 28-ешли хўжайини бунда тайерланаётган овқатларнинг сифати оддий ресторанлардан юқори эканлигини таъкидламоқда.

БАХТСИЗ ДОН ЖУАН

Қадди-қомати келишган Харвей Фостер исми йигитнинг, нима бўлди, бочкадай юмалоқ, нақ 150 кило тош босадиган бақалоқ қиз — Тереза РОЯЗга кўнгли суст кетди. Тереза ҳам дарров кўна қолди.

Лекин Х.Фостер икки дунёда ҳам уйланмаслигини, дастлаб баралла айтди. Бироқ, Судан Исом суди уни ўлим жазоси кутаетганлигини писанда қилгач, дами ичига тушиб кетди. Шундай қилиб, еш келин-куёвнинг асал ойи ўтди. Тереза РОЯЗ — ФОСТЕРнинг таъкидлашича, умрлари яхши ўтаяпти ва у Харвейга еқш учун мислсиз даражада озиш истагида юрибди.

ТАБРИКЛАЙМИЗ!

Азиз фарзандимиз ЗУМРАДХОН! Сени 30-баҳоринг билан чин қалбимиздан муборакбод этамиз. Сenga узок умр, сиҳат-саломатлик, ишларингга ривож, хонадонингга хуш кайфият, тинчлик, хотиржамлик тилаймиз. Бошинг узра ҳамиша бахт юлдузи порлаб турсин. Даданг, бувинг, укаларинг Мақсуд, Дилишод, Қобил, Шаҳно ва Беназир.

МУҚАДДАСХОН! Сизни таваллуд топган кунингиз муносабати билан чин дилдан табриклаймиз. Сизга узок умр, улкан бахт тилаймиз. Илоҳ, серфарзанд, сербахшат бўлиб, бахтиёр турмуш кечиринг, МАНСУР.

Олтинсой тумани «Хўжайинок» жамоа хўжалиги

Қизимиз ЗАРИНАХОННИНГ яқинда бир ешга тўйлиши муносабати билан оиламизни изҳор этамиз. Унга соғлиқ, бахт, боқий умр тилаймиз. СОДИҚОВАлар оиласи.

РАҲМОНЖОН ва қизингиз ТАНОВАРХОН. Қашқадаро вилояти, Касби тумани.

С у ю к л и ф а р з а н д и м АРЗИМУРОДЖОН!

Сени 12 май туғилган кунингиз билан табриклайман. Узок умр, ширин ҳаёт, мустақам соғлиқ тилайман. Босеян қадамларинг кутялуг бўлсин. Умринг шоду-хурамликка тўлсин, деб даданг Ашир ОТАКУЛОВ, Самарқанд вилояти, Қўшработ тумани

Азиз жиянларим Боқиева ДИЛОРОМ ҳамда БАҲРОМЖОН! Мен сизларни урингиздаги энг улуғ

Хурматли ва азиз дадажонимиз — Раззоқ ЯРАТОВ!

Сизни ғалаба байрами ва таваллуд топган кунингиз билан чин дилдан қ у т л а й м и з . Бахтимизга соғ бўлинг, узок умр кўринг, деб талаба ўғлингиз ВАЛИЖОН, солдат ўғлингиз

сана — туғилган кунларингиз билан самимий қутлайман. Болалигингиз илохий шўхликларга бой бўлсин. Доимо сиҳат-саломат юринг. Қўнончларингиз чексин, ҳаётингиз баракали бўлсин.

Холангиз ШАҲНОЗА

Тошкент шаҳри.

Азиз укам Отабекжон ЭШМАТОВ! Туғилган кунингиз муборак бўлсин! Умрингиз боқий йўлингиз еруғ ва жамини, бахт-шодлик бир умр ҳамроҳингиз бўлсин. Яратган Оллоҳдан Сизнинг келажакда эл ҳавас қиладиган ҳақиқий ўғлон бўлиб воқеа этишишингизни тилаймиз.

Хурмат билан онангиз ТОЖИХОН ая ва ЛАТОФАТ, ГАВҲАР, ГУЛНОРА, ДИЛДОРА, НАРГИЗА, акангиз УЛУҒБЕК, КОМИЛЖОН, ЖАСУРЖОНлар.

Тошкент.

Меҳрибон укам Музаффаржон НОРМАМАТОВ!

Сизни ҳамда азиз падари бузрукворингиз БЕКМАМАТ НОРМАМАТОВни таваллуд айёмларингиз билан табриклаймиз. МУЗАФФАРЖОН, келажакда боболарингиз, дадангиз каби эл ардоғига мушарраф бўлинг. Қалбингиздан ешлик шижоати, юзингиздан табассум арижасин! БЕКМАМАТ ака, Сизга метиндек мустақам соғлиқ, узок умр, хонадонингиз нурларга тўллишини тилаймиз.

Қалбимиз тўридаги барча эзгу ва ширин тилаклар Сизларга ер бўлсин!

Камоли эҳтиром ила онангиз (қизларингиз), ЛАТОФАТ, СОҲИБА, дўстингиз РУСТАМЖОН, ИЛҲОМБЕК.

Термиз.

Хурматли укам Рустамжон ЭШБОЕВ! Сизни 13 май туғилган кунингиз билан табриклаймиз. Сизга узок умр, ширин ҳаёт, келуси муҳандислик ишнингизда омад тилаймиз. Товенингиз ҳамиша порлоқ, бахтингиз тўқис бўлсин.

Эҳтиром ила онажонингиз ЎРИНОЙ, оналарингиз ГУЛҲЕРА, СОҲИБА, ЛАТОФАТ, дўстларингиз МУЗАФФАР, ШУҲРАТ, КАҲҲОР.

Термиз.

ОИЛА

24 ЁШДА

Тошкент вилоятидан. Олий маълумотли ўқитувчи, турмушга чиқмаганли, қўноқ, очик кўнгл меҳрибоним. Тошкентда яшайдиган [онла қўноқ акрашган бўлса ҳам майли] ҳамма шарт-шароити етарли 25-40 ешгача бўлган инсон билан ҳаётини боғлаш иниятидан «Оила-310» мактубларингизни кутади.

37 ЁШДА

Навоний вилоятда истиқомат қилмаган, касбини — ўқитувчи. Фарзандсизлик туғайли акрашганман, 40-45 ешлар атрофидаги тушунган, [фарзандлари бўлса нур устига аъло нур] саммин, пок эркак билан танишиб оила қўрсқчинман «Оила-311».

Камол ака Фарҳодов ҳозир 32 ешда, яъни айнан куч-қувватга тўлган, лўнда ва аниқроқ қилиб айтганда йигитман дея кўкрагига "гурс-гурс" муштлийдиган даври. Ҳозир ҳар қандай ишни ими-жи-мида эллаштириш қўлидан келади. Бироқ кўринишидан, салмоқлаб гапиришидан

ҳеч қачон бошқалардан кам кўрмайман-да.

— Сизнингча элнинг сеvimли хофиз Ортиқ Отажонов билан ўртангизда қандай фарқ бўлиши мумкин?

— Умумий қилиб қиёслайдиган

бундан холи эмас. Демокчиманки, тўйда ҳар ким ўзининг ризқини териб ейди. Кўшиқ айтдингми, барибир. Ҳоҳ Гиес Бойтоев хоҳланг мен қўйлайин халқ ҳаммамизнинг хатомизни ҳам, айбимизу муваффақиятимизни ҳам тўғри белгилайди. Уларнинг оғзидан ҳеч қачон

чегаралаб туради. Машҳур бўлиш учун нимадандир воз кечишимга тўғри келади.

— Хотинингиз беғоналардан сизни рашк қилмайдими?

— Чидайдида энди. Биз ҳам ишни рашк қиладиган даражагача олиб бормаймиз.

— Бошқаларга ўхшаб кўша-кўша унвон олгингиз келмайдими? Нега Республика "Камолот" кўрикларидан сизнинг исм-шарифини эшитмаганимиз. Ёки ўзингизни етук санъаткорлардан паст ҳисоблайсизми?

— "Камолот"га етук санъаткор эмас, ҳаваскорлар қатнашишини унутманг. Мен ўзини Охундан, Мухриддиндан, Мавлуда-ю Топшўлатдан кам қўймайман. Уларга омад кулиб боққан. Агар билсангиз ўша омад ҳаммага ҳам қўш-қўш бўлиб келавермайдими.

Унвонлар масаласидаги саволингизга келсак, шундай дейиш мумкин. Албатта мен ҳам шуҳрат қозониб, донг таратгим келади, бунинг учун шароитим ҳам, санъатим ҳам етарли деб ўйлайман. Унвон бериш сиз билан мендан сўраб ҳал қилинмайдими. Бу борада ҳам ҳар томонлама мукамал бўлишингиз керак.

— Ҳозир қаерда ишлайсиз?

— Зомин район маданият бўлимининг бошлиғиман.

— Бу вазифа сиз учун мансабми ёки фақат расмийлик?

— Энг ёмони, биноидек санъатинг бўлса ҳам тақдирингни бировлар ҳал қилади. Мана шу жиҳатдан ҳозирги вазифам расмийликчи ҳисобланади.

Худоба шуқри, районимизда санъатни кадрлайдиган раҳбарлар бор. Нима ердан зарур бўлса имкониятга яраша ҳал қилиб беради. Ўзингдан паст лавозимларда ишлайдиганлар доимо ҳурматингни жойига қўяди. Бу томондан эса маданият бўлимига бошчилик қилиш мансаб ҳисобланса ажабмас.

— Дипломингиз борми?

— Бор. Тошкентдаги Маданият олийгоҳини тамомлаганман.

— Мендан яна нимага эътибор беришини сўрайсиз. Ҳаётингизга оид ҳамма нарсани сўраб бўлдимми ёки?..

— Оилам ҳақида сўрамадингиз. Турмуш ўртоғим Насиба Абдуллаева оқила аёл. Холида, Ҳамида, Муроджон исми фарзандларим бор.

— Сиз ўзингизча қимсиз?

— Дуненинг энг бахтиёр фарзандиман. Мухими ҳамиша қимнинг-дир кўнглига яқин одам бўлсам керак деб ўйлайман.

Сўхбатдош Нормурод МУСОМОВ

КЎНГЎЛТА ЯҚИН ОДАМ

равшанки у киши тўғри келган жойга бошини тикиб кетавермайдими. Қиладиган иши битта — яхшиларнинг энг қувончли кунини кўнглини ёзиш. Аниқроғи тўй ва бошқа маъракаларда кўшиқ айтиш. Орамизда бўлиб ўтган суҳбат унчалик чўзилмади. Унинг кўнгли дастурхондек очик экан ўзимга керагини эмин-эркин териб олавердим.

— Камол ака, сизни биринчи бор кўрганимдаёқ феъли оғир, "бўрни" баландроқ (ҳаволанганроқ) ҳар доимгидек бир бойвачча бўлса керак деб ўйлагандим. Гапнинг очиги жойингиздан қимирлашингиз қийинми-ей?..

— Балки кўзингизга шундай кўрингандирман. Феълим ҳам, ўзимга яраша бўлса керак. Бойваччаларимга келсак ўзим тенги санъаткорлар билан ҳар қанақасига ҳисоблашим мумкин. Уйим, жойим, болаларим, дўстларим, душманларим, сихат-саломатлиғи, қудратим етарлича бўлса албатта ўзимни

бўлсак, қиладиган ишимиз деярли бир хил. Топар-тутаримиз ҳам катта фарқ қилмайди деб ўйлайман. Таниш-билишлар бобида Ортиқ аканики қанча билмадим-ов, бироқ меники ҳам уникадан қолишмаса керак. Ўзингиз айтдингиз яқинда у кишидан газетангизга интервью олган экансиз. Бугун эса мендан ҳам газетага деб у-бу нарсаси сўраб турибсиз. Демак нолимасак ҳам бўлади. Аммо бошқа белгиларда истаганимча бахшлашим мумкин.

— Ўзингизни ундан зўр айтаман деб ҳисоблайсизми?

— Ортиқ аканинг ҳурмати учун ҳам ушбу саволингизни жавобсиз қолдирасанки иш қилган бўлардик. Келинг, гапни бошладикми, энди охиригача давом эттирайлик. Сиз ҳам билсангиз керак ҳар қандай санъаткор ҳам барибир тўй ва маъракага чиқиб туради. Бу уларнинг айби эмас албатта. Севимли устозларимиздан Ортиқ Отажонов ҳам

"Камол Фарҳодов билан Гиес Бойтоев тамом қилсин, фақат Ортиқнинг ўзи давом эттираверсин" деган гап чиқмайдими. Санъатни тушунган, ёқтирган одам ҳақиқий хофизликини унвонлар, бойлиғи, шон-шавкат билан ўлчамайди.

— Бир йилда тахминан неча жойда концерт беришингиз мумкин. Умумий даромадингиз қанча бўлади. Пешона тери билан топган бойлигингизнинг қанчасини санъатга сарфлайсизу, қанчаси рўзгорингизга кетади?

— Жиззах вилояти худудиде камдан-кам концерт уюштирамиз. Зомин райони бўйича эса йилига 3-4 марта ташкил қиламиз. Тўйларга чиқиб турамиз. Ҳаттоки Қашқадарё, Сурхондарё, Самарқанддан ҳам келиб тўйга тақдир қиладиганлар бор. Ҳаммасини ҳисоблайдиган бўлсам яхши яшагача етади.

— Топадиган даромадингиз сизнинг сооҳангиздагилар учун камлик қиладими ёки кўп деб ўйлайсизми?

— Ким ўзининг улушини кўп деб ўйлайди?! Топганимиз эмин-эркин яшашимиз учун бемалол етиб-ортади. Бундан ташқари ойлик маошимиз ҳам бор. Қисқаси пулингиз қанча кўп бўлса ҳам барибир қоп-қоп бўлиб ортиб турмайди-да.

— Бу сиз учун армонми дейман?

— Йўғ-ей, нимадир деясиз оғайни. Худоба шуқур ҳамма нарсам ўз меъериди.

— Телевизор ва радиога чиққанмисиз?

— Албатта. Шуни ҳам эслатиб ўтайки элнинг таниқли хонандаларининг айримлари билан бир даврада хизмат қилганимдан фахрланаман.

— Нима учун машҳур бўлишга интилайсиз?

— Рўзгор, бола-чақа, Ватан ҳисси қаби ташвишлар истансангиз-истамасангиз санъатингизни имкониятингизни

Камол Фарҳодов концертга ошкяпти

“АЛДАБ ЯШАЙ ОЛМАДИМ”

Асқарали билан "Самарқанд" кафеда танишиб қолдик. У мен ўтирган бўлмага кириб келгач, зимдан кўз югуртирдим: ки-йимлари батариб, кўриниши ораста, 30-35 ешлар чамасидаги сипо йигит. Салом-алиқни ҳисобга олмаганда, ўн-ўн беш дақиқа сўзсиз ўтирдик. Стаканим бўшаб қолгани боис, хизматчи аёлдан янгиллаб келишни илтимос қилдим. Шунда нотаниш уфатим:

— Хизматчи келгунча, мендагини баҳам қўриб турайлик,

— дедию, стаканимни тўлдирди, шу баҳона гап-гапга уланди. Иш жойлар суриштириди.

— Журналист бўлсангиз, мени ҳам бир ёзинг, — деди у маънос.

— Агар маъқул мавзу бўлса, езиш ҳеч гапмас, ахир номиниз шу-ку! — жавоб қилдим кулимсираб.

— Тўғриси, — оғир хўрсинди у, — нима дейишга ҳайронман. Бировга айтсам, ичида "ўл, аҳмоқ" дейиши тайин. Индамай юрсанг, дард деган қурт кемириб ташлар

экан. Икки йил бўлди, оилам билан ажрашганман. Икки киз, бир ўғлим бор эди.

Аваллига ҳаётимни тиклаш ниятида орага одам қўйдим, бўлмади, маломатга қолдим. Шундан сўнг болалик аелга уйландим.

Сўхбатдошим жимиб қолди. Орадаги ҳар бир сония бир соатга тенг эди...

— Аммо, — сигаретни торта-торта давом этди у, — аммо ик-кинчи хотиним билан беш ойгина

турмуш қилдик, холос. Йўқ, мени хотин тутишни билмасликда айбланманг. Аелнинг олти ешли кизчаси менинг фарзандим бўла олмаслигини кун сайин, ҳатто соат сайин англай бошладим... Кизчанинг хатто "дада" дейиши ҳам негадир эриш туолаверди. Гапнинг очиги, бу оилага нисбатан масъулият ҳисси уйғонмади. Гоҳида ўз-ўзимдан нафратланиб кетардим. Ахир, нима учун, қачонгача ўзимни қийнаб яшашим, қайси гуноҳи учун бир муштипар аелга, фарзандига риекорлик қилишим керак? Меҳр буюм эмаски, дўкундан сотиб олиб, олти ешли норасидага кўйирчоқ келтиргандек тақдим этсам?!

Орага яна сукунат чўкди. Асқаралининг сўзларини тинглар эканман, уни оқлашни ҳам, қоралашни ҳам билмасдим.

— Энди нима қилмоқчисиз? — секин сўрайман.

— Ҳозирча бир қарорга келганимча йўқ Ёлғиз яшапман. Ишонасизми, оқшом тушиши билан ўзимни уйда эмас, бир улкан бўшлиқ ичида қолгандек ҳис этавераман...

Хоржин ўй тубига чўкдим, нахотки, Муҳаббат номили муқаддас туйғу шунчалик заифлашган бўлса?.. Ўйларимнинг худуди чексиз, саволларнинг поёни йўқдек. Кўз ўнгимда Асқаралининг мунгли нигоҳи, гамбода чеҳраси намоён. Кўксимдаги ҳамдардик, кўнглимдаги ҳисси, бир неча бор ошгандек бўлди. Бироқ, қўлимдан ҳеч нарса келмасди...

Дилмурод САЙИД.

Елғош ХУЖАМБЕРДИЕВ сурати

Бу ҳақда бир неча бор эзоқчи бўлиб кўрдиму лекин қўлимга қалам олдим дегунимча қийналиб кетардим. Бахт ҳақида, бахтлилар ҳақида истоганимизча ёзишимиз мумкин, лекин бахтсизлар ҳақида ёзиш, бахт кемтик, кўнгли ўқсиклар тўғрисида хулоса чиқариш, менимча энг мураккаб иш бўлса керак. Биз шу нарсалар ҳақида — бахтсизлар ҳақида ҳеч қачон ёзмаймиз — очикроғи ёзишга журъatismiz етмайди, аянам очикроғи уларнинг кўнглиларига тегиб кетишдан кўрқамиз. Шу билан бирга “улар бахтсиз” деган иборани ишлаттишимиз келмайди. Мени ҳар доим нима сабабдан уларнинг бахти бутун эмас деган савол қийнайди.

Биз уларга “ҳали ҳаммаси олдинда” еки бўлмаса, “ҳали бахтли бўлмасан” дейиш билан четларанамиз, тўғрисида овутиамиз. Чунки бизнинг қўлимиздан уларни бахтли қилиш келмайди. Биз бир-биримизни юпатиш учунгина яраймиз. Лекин юпач — бахт эмас.

... Дунёда энг қийин нарса бир-бирини тушуниб яшаш бўлса керак деб ўйлайман. Лекин биз оdatда, бизни тушунадиганларни тушунишни хоҳламаймиз.

... Мен бир қизни биламан. Камтар, самимий ва жудаям ақлли қиз. Аммо унинг нега шу пайтгача тенгдошлари қатори оила қурмагани менга ғайритабиий туюлади, ҳолбуки бу унинг ўзини ҳам қийнаб келарди. Олий ўқув юртига туғатганига ҳам 5 йил бўлди. Ўқитувчи бўлиб ишлайди. Болалар орасида ҳам, ҳамкасблари орасида ҳам ҳурмати жуда баланд, ҳамма уни яхши кўради. Қўлидан келмаган иш йўқ. Аммо негадир... Яқинда сабабини билгач, тўғрисида айтсам бу бешафқат ҳаётдан бахт бўлиб кетдим. Талабалик йилларида бир йигит билан яхши кўришар экан. Ўқилини туташ арафасида Муҳаббат она сочини қирққани учун йигити бошқага уйлашиб кетибди. Наҳотки одамни сочига қараб баҳо беришса? Муҳаббат она ҳозир ҳеч кимга кўнгли беролмайди, қолаверса кўпчилик унинг ўтмишидан хабардор. Баъзан ўйлайман, нега шундай яхши қиз бошқалар каби оддий бахтга муассар бўла олмайди деб. Ҳаётда ҳеч қандай қабихлик жавобсиз қолмайди. Ҳозир йигит оиласи билан яхши эмас экан. Йигитнинг битта хатоси билан 3 кишининг бахти кемтик. Балки ўша йигит Муҳаббат она билан бирга бўлганида иккаласиям ва учинчи кишиям ўз бахтларини тонган бўлармиди. Муҳаббат она билан давраларда бирга ўтириб қолсақ иложи борица оила мавзусида гаплашмасликка ҳаракат қиламиз. Сабаби пусиз ҳам у кишининг юз қўзидан дард чеккани билиниб туради.

Биз ҳар доим у кишига ўхшаганларни овутиамиз, кейинчалик бахтли бўласиз деб, лекин ўз вақтида бўлмаган бахтнинг, кейинчалик нимаданлидир йўқотиш, қимматларидир воз келиш эвазига келадиган бахтнинг нима кераги бор.

Қайсар, шаддод, ҳатто ўз онасини тап

олмайдиган, зор қақшатган яна бир қизни биламан. Ақлли, ҳушли бир йигитга турмушга чиқди. Ҳозир битта фарзанди бор. Энг ачинарлиси эса, вақтида турмуш ўртоғининг ҳурматини жойига тўла-тўқис қўймади. Аммо, четдан қараган кишининг назарида улардан бахтли одам йўққа ўхшайди. Буни ҳатто ўзи ҳам тан олади. Балки, шунга айтишар “Пахмоқ қизнинг бахтини берган”, деб. Агар Муҳаббат она билан ўша қизни ёнма-ён қўйсақ ораларида осмон билан ерча фарқи бор. Бирини энг беозор, энг яхши инсон, лекин қўзлари маънос, ғамгин, ўзини четта тортигани тортган, сабаби тенгдошлари орасида кўнгли ўқсик. Бирини шаддод, қайсар, бераҳм, лекин қувноқ, бахтдан энтикчан, ҳаётдан кўнгли тўқ, қалб ўқсиклиги нимагини билмайди. Нега доим одатда яхши одамларнинг кўнглилари ўқсик, бахтлари ярим бўлади.

Ишга янги ўтганимда бир қиз билан танишиб қолдим. Иккаламиз бир-биримизга шу даражада ўрганиб қолдикки, уни мен бир кун кўрмасам еки у мени бир кун кўрмасам бўлмасди. Очиги мен унга ҳавасим келарди. Чунки мен уни дунёдаги энг бахтли қизлардан бири деб ҳисоблардим. Камтар, чиройли, мусичага ҳам озор бермайдиган бу қизни фақат мен эмас бошқалар ҳам яхши кўришарди. Катталар келин қилишга, йигитлар эса унга ёқиб, унинг муҳаббатига сазовор бўлишга интиларди.

Кейин билсам, эҳ! Қанийди

курсда ўқир эди. Битта ётоқхонада яшарди. Фақат бошқа-бошқа қаватда...

“16.07... й. Қўлимни кесиб олганим учун ёмон ярага айланиб кетибди. Шунинг учун бутун қирларимни ювиш учун синглимга бердим. Тўғри ноқулай бўлди-ю ҳар ҳолда бегона эмас, синглим-ку. Кечга томон... ака эшикни тақиллатди. Очсам кайфи зўр, оёғида зўрға турибди. Хонадошларим олдида анчагина ҳижолат бўлдим, лекин унга билдирмаслик учун кайфиятимни яхшилай қилиб кўрсатдим. Унга иложи борица хафа бўлганимни сездирмасликка ҳаракат қилардим. Кийимни расво бўлиб кетгани учун ювиб бермоқчи бўлдим. Яра қўлимни кўрсатмасликка ҳаракат қилдим. Агар қўлимнинг аҳволини кўриб қолса қирларини бермаслиги ҳам мумкин-да. Эрталаб дарсга кетишини ўйлаб, дезрли ухламадим. Чунки кийимларини дазмол қилиб бўлса ҳам қуришм керак-да. Зўрға қуришти, тонда хонасига олиб чиқдим. Эшикни тақиллатишману озроқ ваҳимага тушдим. Назаримда кийимлари яхши қуримагандек. Унинг устига бир қўллаб ювганим учун кўнглим тўлматган эди. Тўғрисида уришишдан эмас, хафа бўлишини ўйлаб қилиб кетдим. “Эй, қуримас экан нима қилардингиз ювиб...” Кийимларини қўлимдан юлқиб олди. Мен ҳеч нарса дейлмадим. Қўлим оғриётгани учун бир қўллаб ювганимни айтмоқчи бўлдим, биринчидан ўзини оқлаётгандек, иккинчидан баҳона қилаётгандек, учинчидан

кемтиклигини бутун қилиш учун, ишончини тиклаш учун унга яна қанча вақт керак.

Баҳром исми курсдошим бор. Тўрт йилдан бери бирга ўқиймиз. Яхши дўстимиз. Доим унинг кейинги ҳаётини ўйласам, кимга уйланса ҳам ўша қизни бахтли қилади, деган ҳулосага эдим. Чунки у мен уятган, менга таниш йигитлар ичида энг яхши, олийжаноб (бундан бошқа таърифлашга сўз тополмайман) эди. Бир кун ҳеч қўтлмаганида у менга ўтмишини айтиб берганида, ҳайратдан анча пайтгача ўзимга келолмадим. 4 йилдан бери яшириб келган сирини биринчи бўлиб менга айтди. У бундан 4 йил олдин хотини билан бир йил ҳам яшамай ажрашган экан. Гарчи у менга нима учун ажрашганини айтмаса ҳам сездим, кўпроқ айб ўша қизда бўлган. Кейинчалик унинг ҳамқишлоғи айтган гаплар меннинг ўйларимни тасдиқлади. Ҳар гал курсдошимнинг ташвишли чехрасида боқганимда ҳамюртнинг айтган гаплари қўлогим остида жаранглайди: “Баҳром ҳар қандай қизни бахтли қилиш мумкин эди. Мен бунга, уни қандай эканлигини билганим учун айтаямман. Мен Баҳромни бирор қизга уйланаман деса, ҳар қандай ақлли қиз унга жон-жон деб рози бўлса керак, деган ҳаёлда юрардим. Шундай қуларнинг бирини у мени тўйига тақлиф қилди. Икки болали жувонга уйланаётган эмиш. Баҳром нега ундай қилдингиз, деганимда: “шундай қилишим керак эди, у менинг қадримга етса, тушунса бўлди. Менга тегмоқчи

БАХТЛИЛИК ЭМИТИ ҚАЕРДА?

эшитганларимнинг бари туш бўлса, қанийди. Ҳеч ким билмайдиган, ҳеч кимга айтмаган ўтмишидан ахирини бир кун мени хабардор қилди. У турмушга чиққан — ажрашган экан. Унинг кечмишини эшитиб, уни шу куйларга солган одамлардан нафратландим. У турмушга чиққан, турмуш ўртоғи ва қайнонаси туғайли касалта чалинган. Бахт излаб келган уйдан соғлигини йўқотиб қайтган. Ота-онасидан эшитмаган ҳақоратларни қайнонасида, акаларидан емаган калтакни турмуш ўртоғидан еган. Оқибатда у учун минг ор бўлсада уйига қайтишга мажбур бўлган. Мен ўша қизнинг ота-онасиникига бердим, уларнинг уйидаги тартибни кўриб айб кимда эканлигини билдим. Уларнинг уйида бирор марта бақирикчи, ҳатто овозларини кўтариб гаплашганларини эшитмадим. Ўртоғининг онаси келинини шундай яхши кўрадики... Шундай яхши оиладан чиққан қиз нега бахтли бўла олмайди. Нега? У йигитга бундан ортқ яна қандай қиз керак, уни яна қандай қиз бахтли қила олиши мумкин, бу егини вақт кўрсатади. Ўртоғимнинг яна бир армони бор: “Яхши кўраганим — Ата текхонамда бахтли бўлармидим, у менинг қадримга етармиди?”

Мен эса уни ҳеч нарса деб овути олмайман. Зеро, юпач бахт дегани эмас. Фақат қийналганим, ўйланганим, нега шундай яхши қиз бахтли бўла олмайди? Бахтли бўлишга ҳаққи бошқаларникидан ҳам кўра кўпроқ эди-ку?

Қайсидир рўмонда ўқганим: “... Ҳимосиз кимсаларда қизик бир нарса бўлади. Улар асал солинган идишга ўхшайди. Уларга биров ҳеч нарса бермайди-ю кўплаб олаверадилар. Юмшоқ, бўштоб, бегараз одам доимо оломоннинг ўлжаси бўлиб қолаверади. Одамлар уларнинг яхшилиги ва ҳимосизлигини олисдан сезадилар...”

Менинг яна бир яқин ўртоғим бор. Энг яқин сирларини мен билан дардлашайди. Ҳатто кундалигини бошқалар қўлига тушиб қолишдан қўрқиб менга бериб қўйган. Бу мақолани ёзишдан олдин ўзининг розилиги билан фойдаланишга рўхсат сўрадим. Унинг ҳам кўнгли қўйгани бор эди. Энди эса йўқ. Воз кечиб кетган. Ўртоғимни шу қўйга солиб кетишга нима йўл қўйди экан. Марғубанинг айби, гуноҳи нима экан. Чунки мен Марғубанинг қандай қиз эканини жуда яхши биламан. Ўша йигит билан битта

миннат қилаётгандек бўлиб қолмаслик учун индамадим. Кетар чоғида ўша қўлимга кўзи тушиб-ю, айтган гаши шу бўлди: “Вой, юкумли эмасми...” Мен қолган гапларини эшитмадим...”

Бундай худбинларни кечиритиш ва тушулиш фақат самимий, ҳамда бегараз кишиларнинг қўлидан келади. Самимий ва бегараз бўлиш учун эса сабр-бардош керак. Ҳаммамизга маълумки, аёл киши табиатида аразлаш, эркалик қилиш, гоҳи инжиқлик қилиш ҳоллари бўлади. Айниқса турмуш ўртоғи ичиб келганда хафа бўлиш, баъзи аёлларнинг эридан шу туғайли бошқаларга шикоят қилиш ҳолларини кўп кузатамиз. Бу табиий ҳол. Лекин мен ўша қизнинг бирор марта ўша йигит ичиб келганида хафа бўлганини кўрмаганман, қолаверса йигитнинг ҳали ҳаққи йўқ унинг хонасига ичиб келишга, аммо қиз ниҳоятда кечиримли эди...

“25.XI... й. ...Мен сизнинг қўполлигинизга дағаллик билан жавоб бериш у ёқда турсин, ҳатто эркин сиғиниб аразлашга ҳам журъatismiz етмайди...” Балки қизнинг журъatismizлиги йигитнинг ташлаб кетишга имкон яратиб бергандир. Энди қиз елғиз қолди. Оруз-умидларини йигит ўзи билан олиб кетди. Бу билан йигит ҳеч нарсасини йўқотмади. Қиз-чи. Энди бахт

бўлган қизлар кўп эди, ўзим хоҳламадим”.

Биз яшаётган бу оламда бахтлилар кўп. “Бир кам дунё” деталаридек бахти бутун бўлмаганлар ҳам йўқ эмас. Ҳар гал мен шундай одамларни учратганимда овутиш келади, юпатим келади, лекин ҳеч нарса дейлмайман, демоқчи бўламану бўғзимга нимадир тикилади. Ўшада ўйлайман, қанийди сеҳрлар бўлсам, ҳаммани ўзлари хоҳлаганларидек бахтли қила олсам, қанийди...

“Куеш заррин нурларини борлиқ узра таратиб, қонлаш уфққа енбошлайпти. Гўеки у “одамлар, сизлар — менинг фарзандимсизлар шундай экан нима учун бирингиз шон, бирингиз нон, яна бирингиз имон, талашасизлар, бир-бирларингизнинг қўзларингизга чўп суқасизлар. Ахир сизлар менинг болаларимсизлар-ку, бас шундай экан, сиздан тилагим томчи меҳр” дегандек туюлади. Ғамли, қайғули қўзлари билан қўзларини тўқнашганда, бахтсизликдан сартайган юзларни кўрганимда қонлаш уфққа ботатган қуёшга қараб дилимдан кечгани шу бўлди: “Қўнлим гўлдай эзилди, кўзимга еш тўляпти. Эҳ, қуёшга қўшилиб, Ботиб кетгим келяпти”. (М. ЮСУФ)”

Барно СУЛТОНОВА

А. САПАРМАТОВ сурати

444-қисм

[Боши ўтган сонларда]

...Бозорга эрк берилгандан кейин савдогар билан тижоратчи ёмон қовунини уруғидек гавлаб кетди. Шапқали билан шапқасизнинг фарқи бўлмади қолди. Авваллари қўлимиз тегса қишлоқларга ҳам ўзимиз ойига икки-уч марта "рейд" қилиб, мол билан таъминлаб келардик. Мана энди, қишлоқ аёлларининг ўзи қишлоқни мол билан таъминлаб туришибди. Бир куни шунақалардан учтаси енибга келди. Бирини семиз, бири оғир ва новча, бири бақалоқ.

"Ассалом! — деди бақалоқ менга қўл чўзиб. — Мени танимадингиз-а, Марям опа? Қўрғончаллик Муассар гўянданинг тўнғич қизлари Ойбодом бўламан... Ҳа, Ҳа, Вангизига тушган қизлари. Булар қўшнилари. "Хурсанд бўлиб кетдим. "Вой, сенинадан айналай, — дедим уни бағримга босиб. — Онанг ахшими, қишлоқлар жойидими? Шаҳри азиямга бир айланиб келибсизларда, а? Қалай, бизни шаҳар еқдимиз?"

Ойбодом қийқариб кудди.

"Шаҳри азиямингизга икки йилдан бери қатнаймиз, — деди у. — Бир оғимиз бу ерда бўлса, бир оғимиз қўрғончада. Тирикчилик! Бу ердан у-бу нарса олиб, устига йўлқирамизни қўйиб сотамиз. Рўзгор қилиб юрибмиз-да, опахон! Ҳозир ҳамма калхўзни ишени йиғиштириб қўйиб, шу ишга ўтиб олган. Икки марта бориб-келсангиз, ўша калхўз берадиган пулни бир йиллигини топасиз..."

445-қисм

...Тушмагур Ойбодомнинг фикр доираси кенггина экан. Ҳозир қиммики тор дейсиз?

Уларни уйга тақлиф қилсам, тақлифимни рад этишди.

"Марям опа, кейинги сафар меҳмон бўлармиз, — деди Ойбодом. — Кечки поездга билетимиз бор. Эрталаб келган эдик, куни билан айланиб мол олдик, энди кетамиз. Бу нарсаларни кўтарасизга сотамизда, яна икки-уч кундан кейин келамиз. Шунда опа-сингил ўтириб, тижорат сирлари ҳақида суҳбатлашамиз, хайми, опахон!"

"Қишлоқда қандай янгиликлар бор?" дедим.

"Турлихон момо ўтган ҳафтада қазо қилди. Тўқсанова яна эрга чиқиб, Ҳасан-Хусан кўрди. Энг қизиги, Бойбўта мудир бор-ку, ўша дам олишга келиб, шу ердан бир дўхтир аялга ўйланиб, қишлоққа олиб борди. Қишлоқдагилар дарров унга "Олифта келин" деб лақаб ҳам қўйиб олишди. Оти ҳам қизик. — Мўттихон! Акиси яқинда каттакон бўлган экан. Шамшодхон Мафтунов деган одам, эшитган чиқарсиз?"

Танисам ҳам ўзини гўлликка солдим.

"Қайдам, Ойбодом қизим, ҳозир нима кўп, каттакон кўп! Бўлса керак-да, шулардан биттаси!" дедим... Аслида бу янгилик мен учун қувончли эди. Нимагаки, бу янгилик Сафо қасбоб билан учрашишимга бир баҳона сабаб бўлиши турган гап...

446-қисм

...Муассар гўянданинг тўнғич қизи Ойбодом ва унинг қўшнилари кетишгач, бозорда, ўтирган жойида чуқур ҳаелга ботдим: "Мўттихонни сувга тушган тошдек жимиб кетганининг сабаби бу ерда экан-да!"

Сафо қасбобдан умидини узгандан сўнг, қишлоқдан келган Бойбўта мудирнинг бошини айлантирибди-да! Бойбўта мудир ҳам унинг ширин сўзларини эшитиб, боши айланибди, лақақа тушган-қўйган. Ҳай, бир ҳисобдан шундай бўлганига ҳам шукр! Агар Бойбўта мудирнинг "Боши

айланганида", бу Мўттихон қасбобнинг бошига не қўнларни солган бўларди-да?!

Азбаройи қасбоб билан учрашишга баҳона топишгандан теримга сиймай, сочишга олиб чиққан ашқол-дашқол, латта-путталарини йиғиштириб, уйга обориб ташладим-да, сўнг тўғри қасбобнинг дўконига қараб йўл олдим...

447-қисм

"Гўшт дўкони"га яқинлашганим сари менинг ошиқ юрагим безовталаниб, одатдагидан тез-тез ура бошлади, Гапни нимадан бошлашимни билдирмай, аввалига бир чеккада туриб, дўконни кузатиб турдим. Нимагадир қасбобнинг қораси ҳаётанда кўринмади: Юрагимни уриши янада тезлашди. Мени кўрса ҳар доим кўзлари ўйнаб турадиган, қасбобнинг шоғирди Тоштемир зўр бериб гўшт чопаяпти. Кўнглим бир нимани сезди. Дўконга яқинлашдим.

Юрагим жар этиб кетди.

— Калласи олинган ҳўкиз қандай қилиб сузди? — дедим ҳаяжонланиб. — Ҳўкиз фақат калласи билан сузадими? — деди Тоштемир жаҳлланиб. — Йўлини қилиб сузганда!..

448-қисм

"Хону моним куйди" деб ўйладим ўзимча. "Сузган бўлса ҳам безарар жойига сузган бўлсин-да, ишқилиб!" Шу гапларни ўйлаётган-у, лекин нимагадир Тоштемирни гапларига ишонқирамай турибман. Хаелимда бундай бўлиши мумкин эмасдай. Тоштемир нимадир мендан сир тутаеттандай. Ахир қасбоб ўзини суздириб қўядиганлардан эмас! Яна келиб-келиб ҳўкизга-я?..

449-қисм

...Тақдиримдан нолиб, ўқиниб-ўқиниб

ҳақида бораётганига ақлим етмади. "Бошсиз ҳўкиз, бошли ҳўкиз, ҳўкиз, ҳўкизлар!"

Охири қасбоб гапга аниқлик киритди: — Кулаҳмад деган "ҳўкиз" шу ишни қилди!"

Кўзним ярқ этиб очилди.

— Кулаҳмад милласи? — дедим муштимни тутиб. — Ҳали ҳам бизга гарази бор эканми?

— Ҳа! Ҳали ҳам сенидан умидини узмаган экан! — деди қасбоб тўлғаниб. — Ўтган куни олдимга келиб: "Мариядан кўнглигини уз!" деди. Мен: "ўлсам ҳам Марияни дейман!" дедим. Хумпар ўша куни индамай кетган эди. Бугиниси тўртта норғулдай-норғулдай "бошсиз ҳўкизлар"ни юборибди-да! Ана шу "ҳўкизлар" мени шу аҳволга солишди-да...

Қасбобнинг ҳолига жуда ачиниб кетди "Бечора қасбобгина! Боштинанга бу кал савдолар ҳам бор экан-да? Мени деб муҳаббатимизни деб, ўзинини "ҳўкизлар"

ШУНЧАКИ МАРИЯ

КЎП КИСМЛИ ТЕЛЕҚИССА

йиғладим. Ошиқлик дарди, муҳаббат олови юрак-бағримни куйдириб юборди. Бундан ортиқ жафоларга, айрилиқ-ҳижронларга чидаолмайман!

Тоштемирдан олган адрес бўйича қасбобгинамни излаб касалхонага бордим. "Ҳозир қасбобнинг олдида қираман-да, оёғига бош ураман, қилган "эркалик"ларим учун кечирим сураб, қўлларини кўзларимга сураман", деб қасбоб етган хонага кирдим. Девдай чўзилиб етган, унинг устига орқик исканжасида тўлғаниб етган қасбобгинамни кўрдим-у, адоий тамом бўлдим.

— Нима бўлди сизга, Сафо ака? — дедим кира солиб, йиғлаганча кўкрагига бош қўйarkanман (оёғига эмас). — Сизни, ким бу қўйга солди?

Қасбоб инграшдан тўхтаб, сескин кўзини очди.

— Жоним! — деди у менинг қўлларимни силаб.

— "Жоним" деганларнингизга ўзим садқа бўлай! — дедим мен ҳам. — Сизни сузган ҳўкизгивани бўйингиналари узилсин!

— Мени ҳўкиз эмас, "ҳўкизлар" сузди! — деди қасбоб кўзларидан оққан ёшни мендан яшириб учун девор томонга ўтириларкан. — Ҳозир у "ҳўкизлар" қонун олдида жавоб бериб ўтиришибди.

Мен қасбобнинг гапларини марзини чақолмадим.

— Ахир, Тоштемир менга "ҳўкиз сузди" деб айтди-ку! "Боши кесилган ҳўкиз сузди" деди-ку!

Қасбоб кўзларини юмган ҳолатда, беихтиёр жилмайгандай бўлди.

— Тоштемир тўғри айтган: ҳўкизларни боши йўқ эди. Бошли ҳўкиз улардан олдинроқ келиб-кетган эди.

Мен тамоман тангит қолдим. Гап пима

ҳамласига тутиб берибсан! Мардлик ҳам, сабр-қаноат ҳам шунчалик бўлар-да? Энди мен буткул сеникиман! Ўлсам, сени деб ўламан! Япасам, сени деб яшайман, менинг ошиқ юрагим!

...Ўлсам, айрилмасман қучоқларингдан!...

ОХИРГИ ҚИСМ

...Қувонч ва гам ҳаммиси енма-ен юради деталари рост экан.

Қасбоб касалхонага тушгандан кейин, ордан бир ҳафта ўтгач, бечора хотинидан куйган, собиқ эрим касалхонада қазо қилди. Қасбобдан яшириб, унга аза очдим. Яратганининг марҳамати кенг экан, собиқ эримнинг тупроғи совумасдан, қизим Ляляхон суқсўрдай ўғил кўрди. Набирамга бобосини исмини қўйдим. Бу ҳам ўтмишимдан бир хотира. Буни қасбоб ҳам билди, лекин ўтган сафаргидек хархаша қилмади. Ўлган одамдан қандай рашк қилсин.

Ошиқликда қасбобнинг рақиб Кулаҳмад милиси қилмишига яраша жазосини олди. Ишдан ҳайдалиб, шериклари билан бирга "иш" олди. Менга ошиқ бўлиб қолган дўхтир ҳам ўзидан-ўзи жим бўлиб кетди. Ким билади, яна бирорта "илмий иш"ни бошлаб қўйдими?

Яқинда дугонам Муассар гўянданинг тўнғич қизи Ойбодом қишлоқдан яна бир гап топиб келди. Мўттихон ҳомилалар эмип. Эски гина-қудратларни унутдим: "Бойбўта мудирнинг бахтига Мўттихон ҳам омон бўлсин!" деб дуо қилдим...

Сафо қасбоб ҳам шу кунларда анча дармонга кириб қолди. Ҳадемай касалхонадан чиқиб қолар. Кулманглар, қасбоб касалхонадан чиққан куни — тўй! Бу сафар тўйимиз албатта бўлади. Бу ҳақда шу газетада эълон берамиз. Азизларим! "Оила ва жамият"ни бирор сонини қолдирмасдан ўқиб боришлар, яна тўйдан хабарсиз қолманглар! Ҳаммаларингни тўйимизда кўргимиз келади.

Илҳом ЗОЙИР

Бош муҳаррир:

Абдуҳошим ИРИСБОВ

ТАХРИР ҲАЙЪАТИ:

Қўпман ОЧИЛ, Жуманазар БЕКНАЗАР,
Дадаҳон ЁҚУБОВ, Фарҳод РЎЗИЕВ,
Муҳаббат ИБДООВА, Ҳалим САЙИИД
[бош муҳаррир уринбосари], Ботир
ЭРНАЗАР [масъул котиб]

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ:

Зокир УБАЙДУЛЛАЕВ, Рўзимат САФОВЕ,

Абсалом УСАНОВ, Абдумуталиб РИЗОКУЛОВ,

Муассис: Ўзбекистон Республикаси болалар жамғармаси.

Газетамиз ҳомийси Ўзбекистон Республикаси Болалар жамғармасининг "Чинор" илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси.

Тахририят келган хатларга езма жавоб қайтармайди. Шунингдек, фўкўролар билан ташиқлотлар ўртасида воситачилик ҳам қилмайди. Газетамиздан олинган маълумотлар "Оила ва жамият"дан деб кўрсатилиши шарт.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ:

700029, Мустақиллик майдони, 1-бино.

Телефон: 39-43-95

Ҳалим САЙИИД навбатчилик қилди

Обуна индекси - 64654

Рўйхатга олиш №33

Буюртма №Г-965. 34584 нускада чоп этилди. Офсет усулида босилди. Формати А-3, ҳажми, 2 босма табоқ.

1 2 3 4 5 6